

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 29 kwietnia 2015 r.

Wpłynęło dn. 30.04.2015
Nr. MPP/251 NK/11083
Podpis LB

DL-I-071-16/15 /4

dot. BPS/043-72-3112-M/15

150423-00619

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 4.05.15
nr 2626 podpis

Pani

Maria Pańczyk - Pozdziej

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Grażyna Pani Marszałek

W odpowiedzi na oświadczenie złożone przez państwa senatorów: Bogdana Pęka, Marka Martynowskiego i Andrzeja Pająka na 72 posiedzeniu Senatu RP w dniu 19 marca 2015 r., w sprawie prawnej formy funkcjonowania lombardów, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Na wstępie zauważyć należy, że, ujmując rzecz najogólniej, lombard to pewna forma prowadzenia działalności gospodarczej, która polega na udzielaniu pożyczek „pod zastaw” rzeczy ruchomych. Jeżeli pożyczkobiorca nie zwróci w ustalonym terminie sumy dłużnej wraz z odsetkami, właściciel lombardu sprzedaje pozostawioną rzecz i z uzyskanej sumy zaspokaja swoje roszczenie. Umowa łącząca właściciela lombardu i pożyczkobiorcę określana jest jako umowa lombardowa.

Przy określeniu właściwego stosunku łączącego pożyczkobiorcę i przedsiębiorcę lombardowego niezbędne jest ustalenie treści tzw. umowy lombardowej oraz treści umowy sprzedaży zawartej pomiędzy właścicielem lombardu a osobą nabywającą rzecz pozostawioną przez pożyczkobiorcę „w zastaw”. Umowa lombardowa jest bowiem umową nienazwaną, nieuregulowaną wprost w przepisach, zawierającą zazwyczaj elementy różnych stosunków prawnych. W związku z tym zabezpieczenie roszczenia pożyczkodawcy (właściciela lombardu) może zostać dokonane w różny sposób. Na gruncie obowiązującego prawa można wskazać przynajmniej trzy takie sposoby.

Po pierwsze, na rzecz właściciela lombardu może zostać ustanowiony zastaw zgodnie z art. 306 i nast. Kodeksu cywilnego (dalej jako: „k.c.”). Wierzyciel nabywa w ten sposób

ograniczone prawo rzeczowe, pozwalające mu zaspokoić swoje roszczenie niezależnie od tego, czyją własnością jest przedmiot zastawu (art. 306 § 1 k.c.). Zaspokojenie zastawnika z rzeczy obciążonej następuje zgodnie z przepisami o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (art. 312 k.c.). Ustanowienie takiego zabezpieczenia w umowie lombardowej zmuszałoby jednak właściciela lombardu do wszczęcia postępowania egzekucyjnego, co wiązałoby się z koniecznością uprzedniego uzyskania tytułu wykonawczego. Z tego też względu ten sposób zabezpieczenia roszczeń właściciela lombardu nie występuje w praktyce zbyt często. Istotnym elementem działalności właściciela lombardu jest bowiem szybkie odzyskanie udzielonej pożyczki wraz z odsetkami.

Po drugie, strony tzw. umowy lombardowej mogą dokonać przewłaszczenia na zabezpieczenie.

Po trzecie wreszcie, zabezpieczenie roszczenia pożyczkodawcy może zostać dokonane w ten sposób, że pożyczkobiorca upoważnia właściciela lombardu do dokonania sprzedaży pozostawionej rzeczy i zaspokojenia się z uzyskanej ceny. Upoważnienie to może przy tym w swej treści umocowywać właściciela lombardu do sprzedaży rzeczy w imieniu i na rzecz pożyczkobiorcy (z zastrzeżeniem zaspokojenia się wierzyciela z uzyskanej sumy), albo też do sprzedaży w imieniu własnym, ale na rachunek pożyczkobiorcy (z tym samym zastrzeżeniem).

W obecnym stanie prawnym, w każdym z wymienionych wyżej przypadków, ewentualną odpowiedzialność karną przedsiębiorców prowadzących lombardy, związaną z ich udziałem w obrocie ruchomościami objętymi zajęciem komorniczym, należy rozpatrywać na gruncie art. 300 Kodeksu karnego (dalej jako: „k.k.”), przy czym możliwe są tu dwie formy przestępstwa: współsprawstwo i pomocnictwo.

Przepis art. 300 § 1 k.k. penalizuje zachowanie polegające na usuwaniu, ukrywaniu, zbywaniu, darowaniu, niszczeniu, rzeczywiście lub pozornym obciążaniu albo uszkodzaniu składników swojego majątku celem udaremnienia lub uszczuplenia zaspokojenia swojego wierzyciela w razie grożącej niewypłacalności lub upadłości. W paragrafie 2 tego artykułu penalizowane jest tożsame zachowanie, ukierunkowane jednak na udaremnienie wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego.

W tym stanie rzeczy, w sytuacji, gdy przedsiębiorca prowadzący lombard, przyjmując ruchomość do lombardu, dysponował wiedzą o tym, że dana rzecz jest (lub może być) zajęta przez komornika, może odpowiadać dwojako, w zależności od jego roli w tym procederze. Może być to więc współsprawstwo przestępstwa z art. 300 k.k. – w sytuacji, gdy wspólnie i w porozumieniu współdziałał z dłużnikiem, który chce uszczuplić swój majątek

lub udaremnić zaspokojenie swego wierzyciela, np. poprzez zbycie czy obciążenie rzeczy. Po drugie, właściciel lombardu może odpowiadać jako pomocnik z art. 18 § 3 k.k. w związku z art. 300 k.k. – w sytuacji, gdy wiedząc, że dłużnik zamierza uszczuplić lub udaremnić zaspokojenie swego wierzyciela, jedynie pomaga mu w popełnieniu przestępstwa z art. 300 k.k. (np. zawierając z nim umowę „lombardową” dotyczącą ruchomości objętych lub mogących być objętymi zajęciem komorniczym).

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że poszczególne ustawy nakładają na podmioty prowadzące działalność lombardową lub komis określone obowiązki mające wpływ na dokumentowanie zawieranych transakcji związanych z przyjmowaniem rzeczy ruchomych w zastaw lub celem sprzedaży. Tak więc działalność w zakresie udzielania pożyczek pod zastaw wiąże się z obowiązkiem prowadzenia dokumentacji związanej z zawieraniem poszczególnych transakcji i przyjmowaniem w tym celu rzeczy ruchomych (art. 8 ust 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930, z późn. zm.). Dokumentacja ta podlega kontroli przez organy skarbowe oraz może stanowić dowód np. w postępowaniu karnym. Istotnym czynnikiem pozwalającym na takie ustalenia jest oczywiście prawidłowość prowadzonej przez przedsiębiorców dokumentacji. Jej niezachowanie rodzi jednak odpowiedzialność karno-skarbową.

Istniejące wymogi w zakresie dokumentowania umów wydają się w dostateczny sposób zabezpieczać możliwość dokonania na tej podstawie ustaleń odnośnie do identyfikacji i pochodzenia przedmiotów przyjętych przez osoby prowadzące lombardy.

Mając na względzie powyższe, wydaje się, że obowiązujące regulacje prawne w należyty sposób zapewniają prawidłowe prowadzenie działalności lombardowej.

Monika Zbrojewska
z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Monika Zbrojewska
dr hab. Monika Zbrojewska
PODSEKRETARZ STANU